МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ ЧЕЧЕНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«ЦЕНТР ОБРАЗОВАНИЯ г. ГУДЕРМЕС»

Приложение к ООП СОО

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

учебного предмета

«Родной (чеченский) язык»

для 10-11 классов

2023-2024 учебный год

Нохчийн меттан

мах хадоран г1ирсийн ФОНД

(10 класс)

№	Дакъа	Мах хадоран г1ирсан ц1е
1.	Чолхе предложени	Талламан болх «Гуьйренан йуьхь»
2.	Хуттургаш йоцу чолхе предложени	Изложени «Ирча буьйса»
3.	Ма-дарра а, лач а къамел	Талламан болх «Борз»
4.	Пунктуаци	Талламан болх «1алам»
5.		Сочинени «Ненан ховха куьйгаш»

Талламан болх «Гуьйренан йуьхь».

Хаза лаьттина и йовха аьхке чекхйолуш йара. Аьхке чекхйаларх-м 1алам а, адам а, массо а садолу х1ума саготта дацара. Т1екхочуш берг токхе мур бара – гуьйре! Уггар хьалха гуьйре т1екхочийла , цунна кечам бан безийла хаийтира мангалхоша.

Аьхкенан йуккъерчу а, т1аьххьарчу а деношкахь, 1уьйранна сай-бодий къаьстачу хенахь, мерзачу набарх а ваьлла, ахь ладоьг1ча, хезаш хуьлура шатайпа тата. Иза мангалхоша тусуш долчу мангалийн татанаш дара. 1уьйранна баца т1ера тхи дожале д1ах1уьттий мангалхой де дохдале мангал хьокхий а бовлий, де дохделча, кхорийн 1индаг1ехь садо1уш хуьлура. Цул дика садо1ила хир йацара.

Суьйренгахьа лестина де шелделча, цара д1ададолор ду шайн ирачу мангалшца кесарш охьадахка. Дикка бода боллалц мангал а хьаькхна, уьш ц1ехьа боьрзур бу, кхана йуха а х1окху метте йухабахка.

Билггал гуьйре т1екхочуш хилар гойтуш аьхкенан т1аьххьарчу деношкахь стиглара схьа хаам бира. Уьш г1арг1улеш йара шайн некъан узам а беш, низам ца дохош, къилбехьа довхачу мехкашка 1а даккха йоьлхуш.1одика йеш санна, йуьрта т1ехула ши-кхо го а баьккхинаг1арг1улеш къайлайевлира. Шеко йацара, уьш шайн маьхьаршца б1аьста йухайог1ург хиларх.

Изложени «Ирча буьйса»

Иза дара гурахь. Базар д1айуьйхира.Шен хьешан 1одика а йина, итт-цхьайтта шо хир долу шен к1ант йуххе а хаийна, ц1а ван новкъавелира Расул.

Суьйре т1етаь1нера.Чубузучу маьлхан з1аьнарша кхелина мархийн йисташ , ц1ийдинчу аьчган басахь лепара. Цхьа байн хьекха болабелла мох т1аьхь-т1аьхьа ч1аг1луш лаьттара.

Дерриг 1алам меттахделира. Татанца лелхаш, борз санна уг1уш, шакарца ц1ийзаш, буьрса «дур» дара геннара дог1уш. Чехка йог1ура буьрса 1аьржа мархаш.

Ц1еххьана, стиглара ластийна охьахаьхкича санна, оьг1азе тулг1ешца дог1а туьйхира..Цхьогалан ц1окарчийн кетаран т1ам т1ехула а боккхуш, дег1аца д1ахьулвира Расула шен к1ант.

Садоккхийла йайна, холчохь висира и шиъ. Некъ гуш бацара.Расул некъах тилира.Цу некъан хьесап дан ницкъ боцуш корта хьаьвзинера цуьнан.

-Хьайна луъучухула д1адуьгур ду-кх ахь тхо, -- аьлча санна,урх хецна, шен лаамехь йитира цо говр.

Дог1а, бедарех чекх а даьлла, дег1а т1е кхаьчнера.Шелвелла, вегош вара к1ант.

Иштта д1аоьхуш, цхьана бун т1е кхечира уьш. Дог1а дукха чекхдалаза йара бун.Цуьнан чоь йекъа йацахь а, г1еххьа сапарг1атделира Расулан.Шеллуш волу к1ант дагахь волура цунна.Амма киснахь йолу сирникийн ботт йашийнера.Ц1еран йовхонах догдилла дийзира.

Некъо а, дарцо а г1елварна, набаран тар туьйсура цу шинне. Дог1ано йашийна т1уьна йелахь а, кетар т1е а тесна, д1атевжира и шиъ. Дарцо бечу сингаттамечу узамо тиэвеш, аганахь таххкийча санна, к1антана наб кхийтира. Наб озийра Расулана а.

План:

1. Иза дара гурахь.
2. Суьйре т1етаь1нера.
3. 1алам меттахделира.
4. Некъ гуш бацара.
5. Дог1ано дег1 дашийнера.
6. Цхьана бун т1е кхачар.
7. И шиъ д1атевжира.

Талламан болх «Къонахаллин билгалонаш»

ГIизлара ваха ваханчу Багратиони Иванан кIант, Петр шайх летар ла ца даллал халахеташ нохчий хилар дерриг бохург санна, дойура цу къоначу эпсаран къонахаллой, цуьнан майраллой, тIамна хьуьнаре хиларой. Ламанхоша даим а Iаламат чIогIа сий дора майраллин, иза хьаьнггахь елахь а, доттагIий, мостагIий ца къестош.

Нохчий тамаша бина ца бовлура оцу стеган нийсаллех. Бакъду, Багратиони ванне а реза вацара, эрна адамаш дойуш, тIом барна. Цо мостагIа вен ца хьовзавора, и эшо кхин некъ карабойла шена елахь. Я тIамехь адам дер цуьрриг къонахалла а ца лорура цо, верна а кхеравелла, озалуш Iедал шен цкъа а доццушехь...

Турмал чухула дIахьаьжначу полковникна, шаьш ма-барра къаьсташ, кхекхийн куйнаш техкина божарийн тоба гира. Цхьана гIуллакхан-м барт беш болу куц дара уьш. Церан лер ца хезара, амма хьийзочу куьйгийн леларехь, карзахбевлла хеталора уьш. Юха оцу тобанах кхоъ схьахедира…

Полковника чIогIа тамаша беш тергалдора и дерриг, амма холчохь вара иза, цигахь хирг хIун ду ца хууш. Кхин а ши стаг схьахедира оцу нохчийн тобанах. Хьала айира хIинццалц гуш ца хилла барам.

Шеран талламан болх «1алам»

Гонаха самадолуш дара т1ейог1учу б1аьстено дендина 1алам. Ч1енигаш а эт1ош, гучудевлла кегийра г1аш дара цхьацца долчу дитташ т1ехь гуш. Лакххахь хьоькхучу б1аьстенан мелачу механ тулг1е хьекхалора наггахь к1ентан дег1ах. Нанас дайн хьоькхучу куьйго санна, коьрта т1ехула хьакхалуш т1ехболура иза, кхуьнан коьртара месаш д1аса а яржош.

«Мохь тоха те аса? Орца даккха те?»-дагадеара к1антана. Т1аккха а, цхьанна д1ахазахь осала хетар ву-кх со, бохург дага а деана, юха а басах хьалатасавелира иза. Амма куьг а, ког а д1атаса х1ума цахиларна, юха а 1инах чушершаш воллучу кхуо катоьхна схьалецира ша х1инццалц 1ожаллин буйна ца вохуьйтуш сацийна йолу колл.

Кхунна гена доццуш охьахиира цхьа хаза бос болу хьоза. Д1а а, схьа а хьаьвзина, корта аг1ор баьккхина адаме а хьаьжна, «ч1ир-ч1ир»-элира цо, цкъа-шозза, кхосса а луш.

«Дависа, цхьана минотана, хьан санна, ши т1ам белира сан», -дагадеара дег1ера ницкъ кхачош воллучу к1антана… (139дош. Саракаев Хь. «Ирсе б1аьрхиш.»)

Грамматически т1едиллар. Синтаксически таллам бе.

1-ра вариант	2-г1а вариант	3-г1а вариант
1-ра абзац	2-г1а абзац	3-4 абзацаш.

Нохчийн меттан

мах хадоран г1ирсийн ФОНД

(11класс)

Рог1.	Предметан таллам бен дакъош	Мах хадоран г1ирсан ц1е
1	Синтаксис,пунктуаци,цхьалхе предложени	Талламан болх «Микин дахар»
		Изложени
2	Чолхе предложени	Талламан болх «Борз»
3	Ма-дарра а,лач а кеъамел	Изложени «Дааделла генаш»
4	Пунктуаци	Талламан болх «Бохам»
		Сочинени «1аьнан сибаташ»

Талламан болх «Микин дахар»

Генарчу Алтайн пана лаьттачу лаьмнийн сийначу хьаннаша хьулйина 1уьллу Лесное-Юрт. Оцу йуьртахь цкъа дукхе-дукха хьалха хьаннийн лохачу ц1а чохь шен дененаца вехаш 1аш вара Мика. Микин да т1ам т1ехь вийнера. Цуьнан, нохчий ц1ера бохуш, вагон т1ехь нана а кхелхинера. Хала дара оцу махкахь адамийн дахар, къаьсттина шайн махках баьхначу нохчийн а долуш. Ло диллича, т1ебог1уш некъ цахиларна, йоцачу аьхка бора цигарчу наха 1аьнна кечам. Шен итт шо бен дацахь а, Йоккхачу Бабица эса 1аьнера даккхал докъар гулдора Микас. Йуьйш, асарш деш, баьрзнаш деш, картолаш лелайора, гурахь схьайохий, ц1ийна бухахь долчу орчуйерзайора.
Журавлиха олуш,чохь ч1ерий долуш,хаза хьаьъна хи дара йуьртан йуккъехула лам чуьра охьадог1уш. Х1орш хьалха 1ийначу генарчу Нохчийчоьнан ламанан хих,Б1аьстах,тера дара Журавлиха,цкъа тийна,йуха зевне,хьаьъна дог1уш. Цкъа цхьаьна хенахь г1арг1улеш гулллуш хилла боху кхуьнан бердашца. Цундела тиллина хина и хаза ц1е. Оцу хица шен хенарчу берашца хьалаоьхуш,схьадевлча ц1азамаш а,гурахь хилча мангалкомарш а,кхезарш а кхоьхьура Микас тускар чохь. Дукха гена девлча,хьуьнан к1оргехь тилалуш меттиг а йог1ура берийн. Т1аккха масийтта аг1ор шайт1анан маьхьаро д1асакхоьхьуш, тилвеллачун мохь хезара.

ХЬ.Ш.Яндарбиев (177 дош)

Т1едиллар:

1.Шолг1а предложени синтаксически талла.

2.Шолг1ачу обзацехь хьаьркаш х1иттайе.

Изложени «Дааделла генаш».

Сатасаза дара Мутуш набарха ваьлча. Говр-ворда д1а а йоьжна, чохь берш сама а ца бохуш, вордан т1е хи а, кхин цхьацца х1ума а йиллина, кех велира иза. Сихха, цхьа а хало йоцуш йог1ура кхуьнан говр, шен деха ц1ога а лестош.
Ойланийн «набарха» ваьллачу Мушана йуьртал дуккха генахь долчу ирзо т1е кхачар хиира. Кхузахь говр а сацийна, и д1а а хецна, селхана ша мангал тоха билгалйаьккхинчу басо йолчу вахара иза.

Дуьнент1ехь мел болу бала бицбелира Мутушина мангал тоха волавелча. Малх лакха балале , ворда йоьттина буц хьаккхира цо. Бацах йоьттинчу вордан т1е а хиъна, ц1ехьа йолайалийтира кхуо шен говр, ша ц1ера йеана х1ума йаа виц а велла.
Де дохлуш лаьттара. Аренашка хьоьжуш вог1учу Мутушна шен говран ког шершича санна хийтира. Говр саца а йина, шен вордан т1ера охьа а воьссина, цхьацца ког а ойуш, д1ахьаьжначу цунна хьалхарчу когийн ший а лан шарделла хилар гира.

Ц1а ма- кхеччинехь, ленаш хийца г1ур ву ша аьлла, ч1аг1о йира вокккхачу стага. Амма мел ч1ог1а ойла йарх, кхеран йуьртахь говран ленаш тоха хуур долу цхьа а пхьар дага ца вог1ура. Кхуо хьалха ленаш тохайтинарг кхелхина масех бутт баьллера.

«Хьан оьшу х1инца говр-ворда ?» –х1оьттура ша-шега вокккхачу стага. Говран хийца дезачу ленаша ойланаш йойтучу Мутуша дагалоьцура районехь мел йолчу йуьртара шен вевза эчиган пхьар, амма цхьа а царах дийнаверг дага ца вог1ура. Иштта наггахь говран когаш шершаш ц1а кхечира Мутуша. Сихха говр д1а а хецна, х1ума а кхаьллина, кех а ваьлла дйавахара иза. Шина сахьтехь некъ бича д1акхечира х1ара луларчу йуьрта. Мел ч1ог1а кхо хеттарх, кхузахь а говран ленаш тоха хууш стаг ца карийра кхунна. Мутуша ойла йора «Муха дехар ду адамаш говраш д1айевлча?». Мел ойлайарх кхета ца туьгура и даима а машенех самукъадолуш болчарех.

«Цуьнан дог а, кхетам а шийла хир бу-кха и машен сана, цхьанна а адаман деган ойланех ца кхеташ», - бохура цо ша-шега. Цуьнан б1аьргашна хьалха х1оьттира говраш хохкучохь гулбелларш. Ма маьхьарий хьоькхура цара, шайн хазахета говр хьалхайаларе сатуьйсуш. Царна лаьа-кх чохь са долчу , хьекъалечу, эсалчу адамашна б1ешерашкахь тешаме доттаг1 хилла говраш гойла, церан хазаллех, ницкъах бакккхийбен. Ткъа х1унда ду иза, деза де т1екхаччалц говраш цхьанна а дага ца йар?

Йерриге а районехь мел йолчу йуьрта вахара Мутуш говрана ленаш тухуш, уьш деш йолу меттиг лоьхуш. Амма кхунна и меттиг ца карийра. Т1аьххара а Теркал дехьахь цхьаммо цхьа оьрсийн пхьар ву ленаш тоха хууш а аьлла, цига ваха новкъавелира иза. Мутуша дог ца дуьллура. (Хажмурадов 1.)

План:

1. Ирзохь мангал хьакхар.
2. Дааделла ленаш.
3. Пхьерах лаьцна ойланаш.
4. Пхьар карош вац.
5. Тешаме доттаг1- говр.
6. Мутуша дог ца дуьллу.

Талламан болх «Борз»

Лаьтта т1ехь акхарой, дийнаташ, сагалматаш бен ца хиллачу ширачу заманахь цхьа ч1ог1а мох баьлла хилла. Дитташ ахьадеттаделла, х1ордаш, хиш лаьтта т1ехула даьржина, лаьмнаш ахьахирцина, къематде х1оьттина хилла.

Йерриге садолу х1ума д1асайедда. Йеккъа цхьа борз йисна цу махана дуьхьал йирзина, шекйоцуш. Мера т1ера ц1оган т1е кхаччалц шен схьайаьлла ц1ока махо ловзош, хиъна 1аш хилла гила борз. Кхано, цхьа хан йаьлча, мох д1атийна,сирла малх а хьаьжна, д1ах1оьттина Латта. Йерриге садолчу х1умано, т1е а гулйелла,хеттарш дина:

- Дитташ охьадетташ, лартта т1ехула хиш даьржина, лаьмнаш охьахерцаш, массо а садолу х1ума шайн са дадийна йеддий-хьаьддий лелачу хенахь хьо меттах а ма ца йелира, ва борз?

Дег1а т1ера охьаледаш ц1ийн т1адамаш долуш, генна д1ахьажийна ши б1аьрг болуш, курра 1ачу барзо жоп делла:

- Сан когаш бухахь дерг сан дайн латта ду, мел къематде т1едарах, Даймоохк битина, йаха меттиг болуш йац со х1окху Лаьтта т1ехь.

Ойлане кортош а охкийна, йуьхь1ааьржа а х1иттина, бенашка д1асайахана акхарой. Борз йисна, царна т1аьхьа а хьоьжуш, шена хиллачу чевнаша дег1 а 1ийжош, кога акха йала шен кхин Даймохк а боцуш.М.Э.Бексултанов (169 дош).

1.Т1едиллар:

1. Текстера т1едерзар схьайазде.

2.1-чу предложенера къастамаш схьайазбе.

3.Текстан т1аьххьара предложени синтаксически талла.

Шеран талламан болх «Бохам»

Пхи шо дара моьтту суна сайн цу гурахь, 1аьнна кечйинчу алах сан вашас ц1е тесча. Тхойшиъ сирниках ловзуш вара, вовшашца уьш, лета айеш, т1екхуьйсуш, сарахь дара иза,маьрк1ажан бода къовлалуш.

Сан ваша, сол ши шо воккхахволу, т1аьххьара а, и ловзар к1орда а дина, ала т1е сирникаш кхийса х1оьттира. Аса мохь хьоькхура, саца бохуш. Ц1е эххар а марсайелира, тхойшингаи д1а а ца йайъалуш.

Тхойшиъ ведда, божалан тхов т1е а ваьлла, д1алечкъира, шипаран бист кхачалучухула хьерайаьллачу ц1аре а хьоьжуш. Йол дукха йара, арц санна, ирх а йахана, раг1у санна, йехха йоьттина. Маьхьарий дара тхойшинна хезаш, тхан да а,девежарий а,лулахой а болуш йукъахь. «Ши к1ант лаха, ши к1ант! -бохуш, мохь беттара тхан дас. –Йол йита, ши к1ант схьалаха, ваьгний хьажа ши к1ант!»

Со вилхира, мохь а баьлла, дена тхойшиъ велла моьттиний а хиъна.

И йогу ц1е а, маьхьарий а, д1асауьду нах а битина, дас тхов т1ера охьаваьккхира тхойша:»велха ма велха,дуккхаваха шуьшиъ,шуьшиъ дийна хилчахьана… йол-м ж1аьлеша йаахьара»,- бохуш,тхойшиъ кхеравеллий а хиъна,веларца хьеста а хьоьстуш.

М.Э. Бексултанов (169 дош)

Т1едиллар.

1.Тектера ша къаьстина къастам схьайазбе.

2.Текстера хуттургаш йоцу чолхе предложени схьалаха, цуьнан грамматически лардаш билгалйаха.

3. 3-чу абзацера ма-дарра къамелан схема х1оттайе.

Тесташ

Тест № 1 (1- ра вариант)

1.Предложени олу:

1. рог1ехь д1айаздинчу дешнех;

2. ойланан а,къамелан а уггар цхьалхечу декъах;

3. йозанехьвовшаххкхеттачу дешнех.

4. дешнийн цхьаьнакхетарехь.

2.Дешнашна йуккъе уьйр а тосуш,дешнаш хийцалучу декъах олу:

1.суффикс; 2.чаккхе; 3.лард; 4.дешхьалхе.

3.Варийлахь(1) дукха (2) нуй (3) шайн Бабин не1ара т1ехьарниг ма балахь (4) и (5) суна бекъар бу хьуна.

Х1окху предложенехь ц1оьмалгаш йахкаран нийса вариант къастайе:

1. 1,2,4. 2.2,4,5. 3.1,3,4,5, 4. 1,2,3,4.

4.Дуккха а адамаш, къаьсттина бераш, ч1ог1а хазахеташ хьуьйсура хьаьхкинчу говрашка. Х1окху предложенера билгалдаьхна дешнаш ду:

1.Шакъаьстина цуххедиллар;

2.Даьржина т1едерзар;
3.Йукъадало дешнаш;
4.Латтаман дурс.

5.Нохчийн маттахь легар къастадо:

1.Доланиг дожаран чаккхенца;
2. Коьчалниг дожаран чаккхенца;
3. Дийриг дожаран чаккхенца;
4. Хотталург дожаран чаккхенца;

6.Доцца аьлча экскурси дика чекхйелира.Х1окху предложенера доцца аьлча бохург:

1.йукъадало дош ду; 2.хуттург йу;
3.даран суьртан латтам; 4.шакъаьстина меже.

7.Х1ара дешнаш антонимаш дац.

1.йахь- хьаг1;

2.ирс – докъазалла;

3.буьйр-омра;

4.комаьрша- пис.

8.Орфографи олу:

1.меттан дерриге а дешнех;

2.дешнийн нийсайаздар 1амочу бакъонех;
3.йозанехь сацаран хьаьркаш х1итторан бакъонех;
4.меттиган маттах.

9.Дешан х1оттаман дакъош:

1.подлежащи,сказуеми,къастам;

2.ц1ердош,билгалдош,куцдош;

3.орам,чаккхе,дешхьалхе,суффикс,лард;

4.айдардош,дешт1аьхье,дакъалг,хуттург.

10.Терахьдешнаш хуьлу:

1.цхьалхе,чолхе,х1оттаман;
2.мухаллин,доладерзоран;

3.йаххьийн ,къастамза,гайтаран;
4.берта,бертаза.

11.Дацаран дакъалг <u>ца</u> деепричастица йаздо:

1.даима цхьаьна;

2.даима къаьстина;

3.цхьаьна а,къаьстина а;
4.дефисца.

12. **Дуьххьарлера нохчийн абат («Нохчийн джуз ду х1ара»)**

х1оттийнарг вара:

1.Досов Къеда; 2.Эльдарханов Таьштамар;

3.Ошаев Халид; 4.Солтаханов Эльбек.

13. **Латтаман дурс ду х1окху предложенехь:**

1.Селхана,иссалг1ачу ноябрехь,г1урбанан хьалхара де дара.

2.Карина,ненан цхьаъбен йоцу йо1,ч1ог1а кайина йара.

3.Кхин охьа а ца лахлуш, къамеле йелира зуда.

4.Цуьнан да.1илманча,дика вевзаш вара Нохчийчохь.

14.Сахиллалцшен хазачу эшаршца иза новкъайоккху зарзаро.

Х1окху предложенин грамматически лард йу:

1.иза новкъайоккху;

2.новкъайоккху зарзаро;

3.эшаршца новкъайоккху;

4.новкъайоккху.

15.Чолхе предложен иолу:

1.шина йа масех цхьалхечупредложених лаьттачух;

2.йеа йа масех цхьалхечу предложених лаьттачух;

3. кхаа йа масех цхьалхечупредложених лаьттачух;

4.пхеа йа масех цхьалхечу предложених лаьттачух;

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		«5»	«4»	«3»	«2»
2	2	1	1	2	1	3	2	3	1	2	1	4	2	1		13-15	10-12	7-9	1-6

Тест № 1 (2- ра вариант)

1.Предложенино гойту:

1.адамаша ден къамел;

2.адамийн кхочушхилла йаьлла ойла;

3.вовшашца уьйр йолушцхьаьнакхетта дешнаш;

4.дщешнийн фразеологически цхьаьнакхетарш.

2.Дешан х1оттаман дакъошду:

1.подлежащи,сказуеми,къастам;

2.ц1ердош,билгалдош,куцдош;

3.орам,чаккхе,дешхьалхе,суффикс,лард;

4.айдардош,дешт1аьхье,дакъалг,хуттург.

3. **Доцца аьлча экскурси дика чекхйелира.Х1окху предложенера доцца аьлча бохург:**

1.йукъадало дош ду; 2.хуттург йу;
3.даран суьртан латтам; 4.шакъаьстина меже.4.

4.Подлежащи хуьлу

1.лааме,лаамаза; 2.грамматически,логически: 3.мухаллин,меттиган;
4.берта,бертаза.

5.Лексика бохучу декъа йукъа ца йог1у:

1.лексикологи; 2.семасиологи;
3.лексикографи; 4.орфографи.

6.Х1ара предложени йукъара- йуьхьан йу:

1.Б1аьстенан мохо бешара г1аш лестадора.

2.Нехан динара хотталахь вуссу.

3.Селхана рег1ахь дог1а деара.

4.Арахь шелйелла.

7.1уьйренна кхетттачу малхочехка башийра буткъа ша.

Х1окху предложенехь грамматически лард йу:

1.башийра ша; 2.кхеттачу малхо;

3.малхо башийра; 4.чехка башийра ша.

8.Кхушара къаьсттина хьийкъинера муьргаш.

Х1окху предложенехь **къаьсттина** боху дош:

1.латтам бу; 2.къастам бу; 3.кхачам бу; 4.цхьа меже йац.

9.Х1ара дешнаш синонимаш ду:

1.стигал-латта; 2.гоьза-гарс;

3.токхо-йакхо; 4.дахар-1ожалла.

10.Хьоме дешархой,шаьш дуьненчохь дехаш мел ду,мехкан а,

халкъан а сий ларделаш.

Х1окху предложенехь хьоме дешархой:

1.даьржина т1едерзар ду;

2.латтаман дурс ду;

3.предложенин шакъаьстина меженаш йу;

4. йукъадало дешнаш ду.

11.Массо а машарна ваха веза бохуш,закон дукх вайн мехкан.

Х1окху предложенера т1етуху предложений йу:

1.бахьанин;

2.бехкаман;

3.къастаман;

4.кхачаман.

12. Оцу минотехь йай-й шок туьйхира? Мохьмад луьйчура сецира.

Х1окху предложенехь:

1.ц1оьмалг йилла йеза;

2.тире йилла йеза;

3.т1адам билла беза;

4.шит1адам билла беза.

13.Хоийла хьуна (1) мел хала бакъо а (2) нагахь (3) кхоччуш (4) дика хьо цунах кхеташ хуьлий (5) хьайга нийса а (6) кхетош а (7) йиийцалур йуй.

Х1окху предложенехь ц1оьмалгаш йахкаран нийса вариант къастайе:

1. 2,3,5,6.
2. 1,3,5,6,7.
3. 1,2,3,4,5,6.
4. 1,2,5,6.

14. Тешам? иза къонахчун коьрта амал йу. Мотт? иза массо х1уманан а бух бу.

Х1окху предлженешкахь:

1. ц1оьмалг йилла еза;
2. т1адам билла беза;
3. тире йилла йеза;
4. шит1адам билла беза.

15. Х1инца вайн йолу алфавит т1еэцна:

1. 1908 шарахь;

2. 1918 шарахь;

3. 1927 шарахь;

4. 1938 шарахь.

1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**	**14**	**15**		**«5»**	**«4»**	**«3»**	**«2»**
2	**3**	**1**	**2**	**4**	**2**	**3**	**1**	**2**	**1**	**3**	**2**	**4**	**3**	**4**		**13-15**	**10-12**	**7-9**	**1-6**

Тест № 1 (3-г1а вариант)

1. **Предложени олу:**
1. рог1ехь д1айаздинчу дешнех;
2. ойланан а, къамелан а уггар цхьалхечу декъах;
3. йозанехь вовшахкхеттачу дешнех;
4. дешнийн цхьаьнакхетарех.

2. **Дошамаш х1иттор 1амочу лексикологин декъах олу:**
1. Этимологи;
2. Лексикографи;

3. Семасиологи;
4. Диалектологи.

3. 1аьрбийн маттара т1еэцна дешнаш лела:

1. 3-чу классехь;
2. 5-чу классехь;
3. 2-чу классехь;
4. 4-чу классехь.

4. Интонологи ц1е йолу дакъа йукъадог1у:

1. фонетикана;
2. морфологина;
3. синтаксина;
4. пунктуацина.

5. Дешнашна йуккъе уьйр а тосуш,дешан хийцалучу декъах олу:

1. суффикс;
2. чаккхе;
3. лард;
4. дешхьалхье.

6.Дошкхоллар хуьлу:

1. нийса,дукханеха;

2. берта,бертаза;

3. схьадаьлла,схьадалаза;

4.чолхе,цхьалхе.

7. Шолг1ачу легарна йукъадог1у:

1.лач дожаршкахь –чу чаккхе йолу билгалдешнаш;

2.лааме мухаллин а, йукъаметтигаллин а билгалдешнаш;

3.доланиг дожарх хилла лаамаза билгалдешнаш.

8. Чолхе предложенеш хуьлу:

1. чолхе-цхьаьнакхетта,чолхе-карара,хуттургаш йоцучолхе;

2. т1етуху, коьрта, коьртаза;

3. йуьхьан, йуьззина, ц1еран;

4. дийцаран,хаттаран, айдаран.

9. Доцца аьлча,экчкурси дика чекхйелира.

Х1окху предложенера **доцца аьлча бохург:**

1.йукъадолу дош ду;

2.хуттург йу;

3.даран суьртан латтам бу;

4.шакъаьстина меже йу.

10. Х1ара предложени т1едожаран йу:

1. Шийла йара тахана арахь.

2. Ма сиха д1аделикх х1ара де!

3. Ц1ахь бан белла болх кхочушбе.

4. Хьо вог1ий соьца?

11. Х1окху предложенера ц1ерметдош йукъаметтигаллин ду:

1. Иза мила ву?

2. Цо хьаьнга дийцира цунах лаьцна?

3.Ткъа со мича ваха веза?

4.Суна-м ца хаьа, иза мила ву.

12.Чолхе предложен иолу:
1.шина йа масех цхьалхечу предложених лаьттачух;
2.йеа йа масех цхьалхечу предложених лаьттачух:
3.кхаайа масех цхьалхечу предложених лаьттачух;
4пхеа йа масех цхьалхечу предложених лаьттачух;.
13.Х1окху хандешнаша хьалха йахана хан гойту.

1. Вицвелла,хьагйелла ,ладег1на;

2. Дагаихнера,баьхнера,хьагйеллера;

3. Дийци,ладуьйг1и,вицви;4.ладуг1ура,вицлора,хьаглора.

14.Спряжени олу:

1. Ц1ердош дожаршца хийцадаларх;

2. Ц1ерметдош йаххьашца хийцадаларх;

3. Хандош терахьашций,хенашций,классашций,

саттамашций хийцадаларх;

4. Билгалдешан даржашца хийцадаларх.

15.Дуьххьарлера нохчийн аббат(«Нохчийн джуз ду х1ара») х1оттийнарг вара:

1.Досов Къеда; 2.Эльдарханов Таьштамар;

3.Ошаев Халид; 4.Солтаханов Эльбек.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		«5»	«4»	«3»	«2»
2	2	4	1	3	1	2	1	1	3	4	1	2	3	1		13.15	10-12	7-9	1-6

Тест №1 (4-г1а вариант)

1.Предложенино гойту:

1.адамаш ден къамел;

2.адамийн кхочушхилла йаьлла ойла;

3.вовшашца уьйр йолуш цхьаьнакхетта дешнаш;

4.дешнийн фразеологически цхьаьнакхетарш.

2.Х1ара предложени чолхе-карара йу:

1.Ид1абоьду некъ стенга боьдуш бу,дийцахьа суна.

2.Х1инца,суна хаьа,мало йан мегар дац.

3.Кхин охьа а ца лахлуш, къамеле йелира зуда.

4.Малх хьаьжнера,делахьа йовхо к1езиг йара.

3.Х1ара дешнаш дакъалгаш ду.

1.ткъа,делахь а,йа,х1етте а;

2.чу,т1ехь,к1ел,уллохь;

3.чул,х1ета,ур-атталла,мел;

4.маржа-1а1,1алелай,жолам-йа1,гап-гип-гап.

4.Кху предложенера <u>т1ехь боху дош ч1аг1даран дакъалг ду:</u>

<u>1.Тхан хьехархо а т1ех, дерриге а экскурсе дахара;</u>

<u>2.Поднара т1ехь 1уьллура г1ора эшна к1ант;</u>

3.Цу суьртанш т1ехь цунна вевзира шен да;

4.Бешарчу дитташ т1ехь дека олзазарш.

5.Х1ара преложени т1едожоран йу:

1.Шийла йара тахана арахь.

2.Ма сиха д1аделикх х1ара де!

3.Ц1ахь бан белла болх кхочушбе.

4.Хьо вог1ий соьца?

6.Х1окху предложенера сказуеми хандешан х1оттаман ду:

1.Г1иллакхий,оьздангаллий йиший,ваший ду

.2.Суна школехь дешат лаьа.

3.Дешар-серло,цадешар- бода.

4.К1антана йеза шен нана.

7.Нехан шуьнехь къонах а верстар вац,нехан хьаьвди т1ехь дин а

берстар бац.

1.Х1ара предложени йу:

1.чолхе-карара;

2.хуттургаш йоцу чолхе;

3.чолхе-цхьаьнакхетта;

4.цхьалхе,цхьанатайпанчу меженашца.

8.Латтаман дурс ду х1окху предложенехь:

1.Селхана,иссалг1ачу ноябрехь,г1урбанан хьалхара де дара.

2.Карина,ненан цхьаъбен йоцу йо1,ч1ог1а кайина йара.

3.Кхин охьа а ца лахлуш, къамеле йелира зуда.

4.Цуьнан да.1илманча,дика вевзаш вара Нохчийчохь.

9.Дешан х1оттаман дакъошду:

1.подлежащи,сказуеми,къастам;

2.ц1ердош,билгалдош,куцдош;

3.орам,чаккхе,дешхьалхе,суффикс,лард;

4.айдардош,дешт1аьхье,дакъалг,хуттург.

10.Кху предложенера къастамаш цхьанатайпана бац:

1.уьш дара керла,ховха,хаза зезагаш.

2.К1анта деара ц1ен.можа зезагаш.

3.Г1опана гонаха йара лекха аннийн керт.

4.Керт мел йу д1асакхийсина йара аннийн ,эчиган,ангалин гергаш.

11. Схьагарехь,шеко йоццуш,тешна а, хетарехь бохучу йукъадалочу дешнийн маь1на ду:

1. Рог1алла йа уьйр-йукъаметтиг гойтуш;

2.тайп-тайпанчу кепара дог тешна хилар гойтуш;

3.тайп-тайпана хаамаш,синхаамаш гойтуш;

4.хаам хьаьнгара хуьлу гойтуш.

12.Варийлахь(1) Дука(2) нуй 93) шайн Бабин не1ара т1ехьарниг ма балахь(4) и (5) суна бевзар бу хьуна.

1.1,2,4.	3.1,2,4,5.
2.2,4,5.	4.1,2,3,4.

13.Чолхе-карара предложен иолу:

1.цхьабосса бакъо йолуш цхьаьнакхеттачу цхьалхечу предложених лаьттачух:

2.Кхеторан меженаш шена чохь йолчу предложених;

3.цхьанатайпана йа шакъаьстина меженаш шена чохь йолчу предложених;

4.коьртачу а,т1етухучу а предложенех лаьттачух.

14.Йа цхьанна совг1атана йелира цо и говр,йа къуша лачкъийна иза.

Х1ара предложений у:

1. Цхьалхе,цхьанатайпанчу меженашца;

3.хуттургаш йоцу чолхе; 2.чолх-карара;

4.чолхе-цхьаьнакхетта.

15.Т1аккха Зараана хааделира цуьнан беснеш т1ехула (охь)1ийдало т1адамаш.

Х1океху предложенера охьа:

1. дешт1аьхье йу,къаьстина а йазйо;

2.дешхьалхе йу,цхьаьна айазйо;

3.дешхьалхе йук къаьстина а йазйо;

4. Йа дешт1аьхье а,йа дешхьалхе айац.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		«5»	«4»	«3»	«2»
2	1	3	1	3	2	3	1	3	3	2	1	4	4	2		13-15	10-12	7-9	1-6